

MIDDEN IN DE NATUUR

APRIL 2018

roots

WANDELEN

12 ONGEWONE
WANDELPADEN

PULSVISSEN

Onschuldig of
schadelijk?

DOORZICHTIGE DIEREN

geven zich bloot

NA DE STORM

Sint Maarten na
orkaan Irma

**ONGRIJPBARE
ROVERS**

WEZELS & HERMELIJNEN

€5,99

HET MYSTERIE VAN DE MARTERFAMILIE

We weten maar heel weinig over kleine marterachtigen, zoals wezels en hermelijnen. Roots gaat op stap met onderzoeker Sil Westra, die met behulp van speciale marterboxen inzicht probeert te krijgen op het wel en wee van deze kleine roofdieren. Want het blijft tijdrovend detectivewerk om de gaten in onze kennis te vullen.

TEKST KIRSTEN DORRESTIJN

Zoogdieronderzoeker Sil Westra (37) parkeert zijn auto vlak voor een modderpoel op een landweggetje bij Deventer. “Hier ga ik maar niet doorheen”, zegt hij lachend. We zijn in natuurgebied de Gooiermars; rondom ons strekt een idyllisch coulisselandschap zich uit. Dit zou een ideaal leefgebied moeten zijn voor wezels en hermelijnen; Westra’s missie is om te weten te komen of de dieren dat zelf ook vinden.

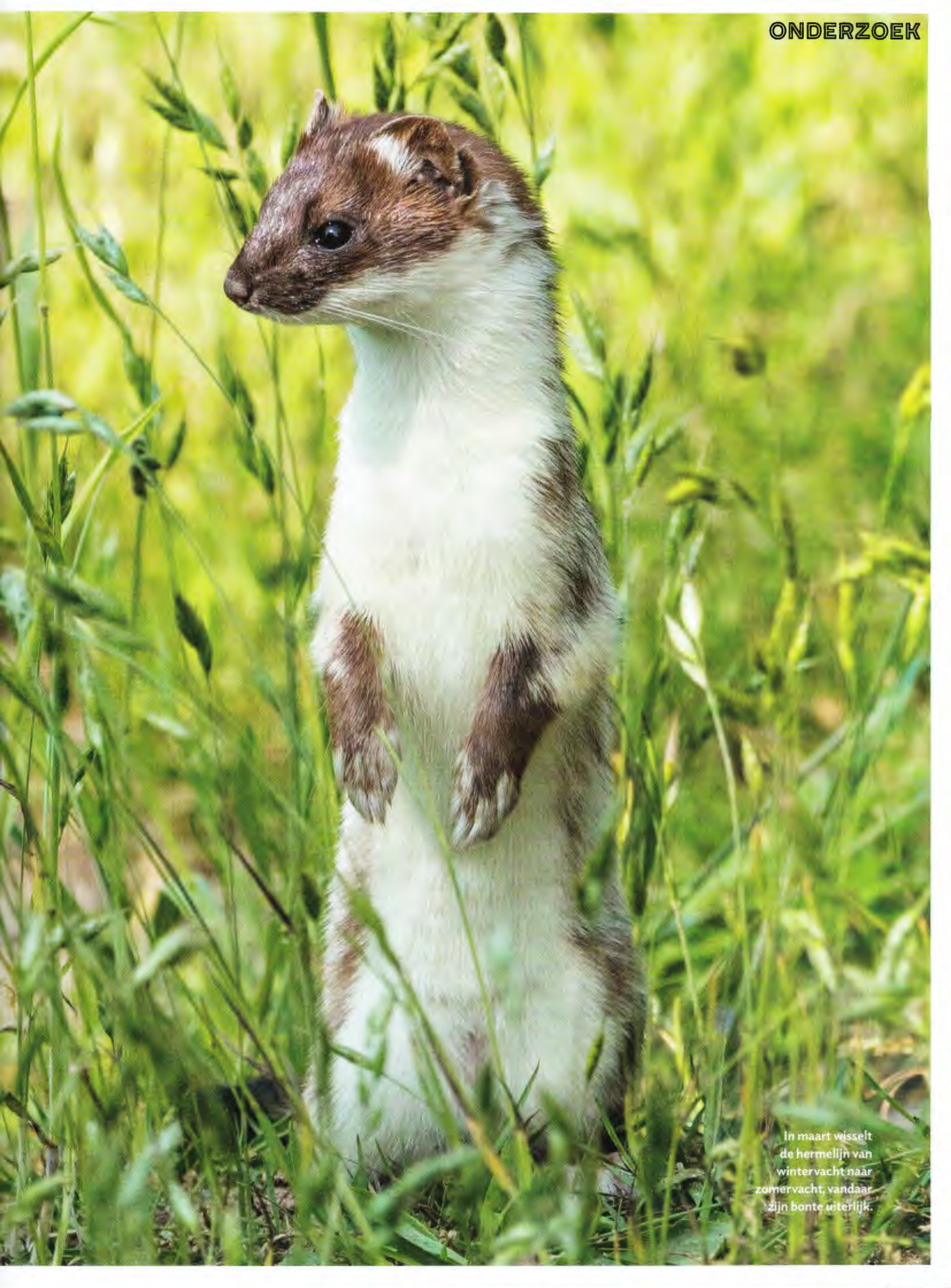
Weinig gegevens

De afgelopen anderhalf jaar deed Westra met zijn onderzoeksbureau Silvavir in opdracht van de Zoogdiervereniging onderzoek in vier landschapstypen rondom Deventer om te achterhalen waar wezels en hermelijnen zich het meest thuis voelen. Het onderzoek, door het Prins Bernhard Cultuurfonds gesubsidieerd, is hard nodig: “Er zijn weinig gegevens over deze dieren bekend, al zijn er wel indicaties dat het niet goed met ze gaat”, vertelt Westra. Dat heeft ook te maken met het feit dat marteronderzoek erg arbeidsintensief is. Het meeste wat van de dieren bekend is, is afkomstig van losse waarnemingen of op basis van verkeersslachtoffers. Enkele historische gegevens zijn bekend vanuit de jacht. Westra: “Veel van wat we denken te weten over marters halen we uit literatuur, die vaak geba-

seerd is op onderzoek uit het buitenland, terwijl het in Nederland misschien wel anders in elkaar zit.” De opkomst van de wildcamera heeft onderzoek naar wilde zoogdieren al minder tijdrovend gemaakt, maar om deze schuwe dieren goed in het vizier te krijgen is meer nodig. Westra werkt met marterboxen en nestkasten. Enkele jaren geleden ontworpen door de Werkgroep Kleine Marterachtigen van de Zoogdiervereniging, is de marterbox speciaal bedoeld voor het onderzoek naar marterachtigen. Westra: “Wezels zijn van nature roofdieren die jagen op veldmuizen, vooral woelmuizen. Hun lichaam is zo gebouwd dat ze een muis tot in zijn holletje kunnen achtervolgen. Wezels onderzoeken in de vegetatie elk gangetje dat ze tegenkomen, geen hol blijft onontdekt. Dus ook de marterbox niet.”

Beeld en geluid

Westra wordt vergezeld door Peter Schep (22). Hij volgt bij Hogeschool Inholland de opleiding Landscape and Environment Management. Voor zijn afstudeerscriptie wil hij achterhalen of het gebruik van lokgeluiden het onderzoek naar kleine marterachtigen kan vergemakkelijken. Een technische vriend van Schep ontwikkelde audioboxjes waaruit tegen de schemer en bij zonsopgang de geluiden van >

In maart wisselt
de hermelijn van
wintervacht naar
zomervacht, vandaar
zijn bonte uiterlijk.

> prooidieren en soortgenoten klinken: jong konijn, veldmuis, hermelijn en wezel. Door drie marterboxen te plaatsen mét geluid en drie zonder, hopen de mannen te achterhalen of dit een goede methode is om kleine marterachtigen aan te trekken. De marterboxen bevatten wildcamera's, de nestkasten loopplankjes waarop inktkussentjes zijn bevestigd, zodat later aan de hand van beelden of pootafdrukken kan worden teruggekeken welke dieren in de dozen hebben rondgesnuffeld. In totaal zijn de afgelopen anderhalf jaar op 64 verschillende locaties rond Deventer boxen geplaatst. Nooit eerder is op zo'n grote schaal onderzoek gedaan naar kleine marterachtigen in Nederland. Westra verzamelde gedurende zijn onderzoek al een half miljoen beelden. Tot zijn stomme verbazing was op geen enkele foto een hermelijn te zien – het dier werd alleen eenmaal met het blote oog gezien, in de Gooiermars. Hij vermoedt dan ook dat het in de omgeving van Deventer erg slecht gaat met deze soort. Vooral wezels bezochten Westra's lokdozen: op tien locaties trof hij ze aan, in totaal acht stuks op camerabeelden en zeker vier via prenten op

loopplankjes. Op maar een van de onderzoeklocaties werd de bunzing aangetroffen, plus één aanvullende zicht- en één sporenwaarneming. Op de camera-beelden verschenen echter vooral vaak de bosmuis, de rosse woelmuis en bosspitsmuis. "Ook zie je af en toe wat anders leuks voorbijkomen", vertelt Westra. "Zoals een egel, een eekhoorn, pad, bruine rat of een huiskat die zijn kop naar binnen steekt."

Lokgeluiden zijn een volgende stap naar het ontrafelen van het mysterie van de marterachtigen

Geschiedt landschap

"Het kleinschalige agrarisch landschap waar we nu doorheen lopen, is heel geschikt voor de doelsoorten", zegt Westra, wijzend op het pittoreske landschap voor ons. "De houtwallen, hagen, bermen en bomenlanen zijn allemaal elementen waarin hermelijn of wezel beschutting kunnen vinden.

Door een open veld zullen ze niet zo snel rennen, daar kunnen ze te makkelijk worden gepakt door een vos of een buizerd. In tegenstelling tot intensieve landbouw wordt de landbouwgrond in dit gebied nauwelijks bemest en alleen extensief begraaasd. Hierdoor leven er veel prooidieren zoals veldmuizen." Dat het niet goed gaat met de kleine marterachtigen

ZOEK DE VERSCHILLEN

HERMELIJNEN en **WEZELS** zijn lastig van elkaar te onderscheiden. Het zijn kleine dieren met een slank, lenig lichaam en korte pootjes. De hermelijn heeft een zwarte staartpunt en in tegenstelling tot de wezel heeft hij een strakke in plaats van een slordige scheidingslijn tussen het bruin van zijn rug en het wit van zijn buik. In de winter kan de hermelijn een (deels) witte vacht krijgen. De wezel eet vooral woelmuizen, de hermelijn ook ratten en konijnen. Wezels komen het meest wijdverspreid over Nederland voor, maar aantallen zijn onbekend. Lokaal beweegt de populatie mee met de veldmuizenstand, die elk jaar schommelt. Natuurlijke vijanden zijn katten, roofvogels en vossen. Naast de wezel en hermelijn zijn de andere leden van de marterfamilie bunzing, das, otter, nerts en boom- en steenmarter.

HERMELIJN

in Nederland, komt vermoedelijk door de intensief beheerde, monotone biljartlakengladde landschappen waardoor Nederland steeds meer wordt bedekt. In de Gooiermars deed Westra de meeste van zijn waarnemingen; in het intensieve landbouwgebied trof hij de dieren nauwelijks aan. In het onderzoek verscheen ook de bunzing een keer voor de camera, net als de steenmarter. "Maar die soorten hebben een heel andere leefwijze dan de wezel en hermelijn. Ze zijn een stuk groter en hebben een voorkeur voor andere leefgebieden."

Volgens Westra is naast zijn huidige onderzoek ook zenderonderzoek nodig om meer te weten te komen over de ecologie van de kleine marterachtigen. "Daarmee zouden we heel nauwkeurig kunnen achterhalen hoe ze het landschap gebruiken, welke elementen daarin van belang zijn, of ze in de zomer ergens anders zitten dan in de winter, hoe groot hun territorium is en op wat voor plekken ze jongen werpen. Ook geeft het vangen en zenderen van dieren belangrijke informatie over de hoeveelheden dieren die in een bepaald gebied leven."

Na nog vier boxen te hebben neergezet, lopen ze terug naar de auto. Over enkele weken halen Westra en Schep hun boxen weer op. Dan begint de analyse van de gegevens en weten we of geluid een goed lokmiddel is. Het is een volgende stap naar het ontrafelen van het mysterie van de marterachtigen, maar er is nog een lange weg te gaan. 🐾

In **1,5** jaar onderzoek maakten de wildcamera's van de onderzoekers **500.000** foto's. Daarop stond **0** keer een hermelijn, wel **8X** een wezel

WEZEL

NERTS

OTTERS

BOOMARTER

BUNZING

STEENMARTER

DAS